

Sto księzek, które warto przeczytać!

Autor: LJ
23.06.2010.

To nie lista lektur, lecz spis 100 księzek polecanych przez portal "Wirtualna Polska". Może co najmniej jedną pozycję uda się zaliczyć podczas tych wakacji? Wpisujcie do komentarzy te książki, które nie znalazły się, a Waszym zdaniem powinny być umieszczone na tej liście, bądź recenzje przeczytanych pozycji.

- Biblia - Pismo święte

Możesz być wierzącym lub niewierzącym, mieć taki lub inny stosunek do religii, ale Biblia jest najczęściej tłumaczona i sprzedana w największej ilości egzemplarzy księki świata, której wpływ na ludzką kulturę jest nie do przecenienia. Czy zatem nie ona powinna otwierać listę księzek, które trzeba w życiu przeczytać?

- Lewis Carroll, Alicja w krainie czarów

Niezapomniana, klasyczna powieść na pograniczu snu i jawy. Zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych. Tytułowa bohaterka w pogoni za Białym Królikiem wpada w podziemny tunel i za pomocą magicznych ciasteczek zmieniających wzrost dostaje się do fantastycznej krainy, w której wszystko może się zdarzyć. Ta powieść Lewisa Carrolla, wybitnego matematyka i profesora Oxfordu, uznano za arcydzieło literatury światowej.

- H. Ch. Andersen, Bałnie

Najpiękniejsze bałnie Andersena, skierowane do najmłodszych czytelników.

- Douglas Adams, Autostopem przez galaktykę

Młody Ziemianin Arthur Dent dowiaduje się z przerażeniem, że jego najbliższy przyjaciel Ford Prefect jest kosmitą, Ziemia zaś za chwilę zostanie unicestwiona, gdy podobno leży na trasie planowanej kosmicznej autostrady. Stosowna informacja została nawet wywieszona w jakimś galaktycznym urzędzie na Alfa Centauri, ale... Ziemianie jej nie oprotowali. Zniszczenie ojczyzny to dla Arthura dopiero początek niewiarygodnych przygód w czasie i przestrzeni. Ford zabiera go statkiem kosmicznym w podróż po galaktyce. Jego przyjaciel zbiera materiały do nowej edycji przewodnika - kompendium wszelkiej wiedzy i mądrości - "Autostopem przez galaktykę". W czasie tej podróży Arthur spróbuje pojąć sens życia, a także rozwiązać jedną z największych zagadek kosmosu...

- Fiodor Dostojewski, Biesy

W Rosji nastają niepewne czasy. Gdy ruch rewolucyjnych demokratów zyskuje na sile, ożywają rozmaite ideologie - groźne, zachłanne, nierzeczne. Na frontach walk lewicowych idealistów i konserwatywnego establishmentu rodzi się terroryzm...

Biesy to brutalnie szczerą opowieść o politykach i myśli społecznej nie tylko dziewiętnastowiecznej Rosji - to uniwersalne ostrzeżenie przed złem zaklętym w marzeniach o powszechnym szczęściu dla wszystkich ludzi. Dostojewski pisze mądrze i ironicznie. Staże w obronie zwykłego człowieka, którego różni od władzy przez diabła ideolodzy próbują przycisnąć na miarę własnych pomysłów. A jednocześnie zapowiada totalitarne koszmary XX wieku, które straciły jednostkę z pola widzenia...

- Guenter Grass, Blaszy bębenek

Książka, otoczona nigdy atmosferą skandalu, będąca obiektem nienawistnych napaści, a jednocześnie wydawana w milionach egzemplarzy na całym świecie, nagradzana, przeniesiona na ekran przez Volkera Schloendorffa, wszechstronnie analizowana i komentowana - jest powieścią uznaną za najważniejsze dzieło powojennej literatury niemieckiej.

Na historyczne wydarzenia: wybuch II wojny światowej, zajęcie Gdańska przez Armię Czerwoną, exodus Niemców z miasta, Grass patrzy oczami swojego niezwykłego bohatera, Oskara Matzeratha, chłopca, który w wieku 3 lat przestał rosnąć i odtąd swoje uczucia wyraża jedynie za pomocą zabawki - małego blaszanego bębna.

- J. D. Salinger, Buszujący w zbożu

Książka opowiada o dwudniowej odysei Holdena Caulfielda, zbuntowanego nastolatka, który w przeddzień Bożego

Narodzenia ucieka ze szkoły i błądzi po ulicach Nowego Jorku.

Holden nie zgadza się na świat dorosłych, w którym dostrzega tylko fałsz i zwyrodnienie - jak Piotruś Pan nie chce być dorosłym, ponieważ tylko dziecko jest dla niego uosobieniem niewinności i autentyczności.

- Fiodor Dostojewski, Bracia Karamazow

Uznana za arcydzieło ostatnia powieść Dostojewskiego. Opowiada dzieje czterech braci, których ścisła tragedia: zabójstwo ojca. Każdy z nich, obciążony własnymi winami, kierowany emocjami i porażeniem, na swój sposób usiłuje odnaleźć miejsce w mrocznej mozaice rodziny Karamazowów.

Powieść rosyjskiego mistrza jest uznawana za jedno z największych dzieł w historii literatury. Obok wątków obyczajowych porusza fundamentalne problemy, z którymi zmagają się ludzkość: pytanie o istnienie Boga w racjonalnym świecie, trwałość wartości w obliczu zmian i niewiadome krążenie człowieka między złem i pokutą.

- W. S. Reymont, Chłopi

W epickim fresku życia polskiej wsi z przełomu wieków znajdujemy wiele wątków myślenia filozoficznego i estetycznego modernizmu. Impresjonistyczne opisy pełnią się tu z sytuacjami opisanymi na sposób ekspresjonistyczny. Naturalizm znajduje tu swoje odbicie w budowie niektórych postaci (Jagna), gdzie główny akcent położony jest na afekty instynktowne. Przede wszystkim jednak jest to zapis obyczajów i mentalności odchodzącej społecznie wiejskiej.

- Neal Stephenson, Cykl barokowy

Stephenson ma niepowtarzalny dar: skomplikowane idee przedstawia w sposób zarazem prosty, zabawny, rozcudzający i przyprawiający o dreszcze. Stephenson dokonuje przewrotnego zabiegu: zapożycza scenerię z przeszłości, z przełomu XVII i XVIII wieku, i osadza akcję powieści w Europie i na północno-wschodnim wybrzeżu Ameryki.

- M. Houellebecq, Człłstki elementarne

Młody biolog, przesiadujący w nieskończoność nad swoją pracą, i jego przyrodni brat, pograżający się w kryzysie psychicznym nałogowy konsument pornografii, zdaniem autora uosabiają dwa skrajne sposoby życia w cywilizacji współczesnej.

Życie obu bohaterów i ich matki toczy się w świecie niezdolnym do szczęścia ani jakichkolwiek innych uczuć. Kiedy obsesje seksualne przywodzą jednego z braci na skraj obłądzenia, drugi pracuje nad genetycznym modelem nieśmiertelnej i bezpłciowej istoty ludzkiej.

- Frank Herbert, Diuna

Pierwszy tom dzieł pustynnej planety Arrakis, zwanej Diuną. Jest ona źródłem najcenniejszej substancji we Wszechświecie - specjału narkotyku o zadziwiających właściwościach geriatrycznych, umożliwiającego navigatorom statków kosmicznych zagładanie w nurt płynącego czasu. Ten, kto władza Arrakis, trzyma w swoich rękach klucz do Cesarstwa i Wszechświata.

- Stendhal, Czerwone i czarne

Pogrążone w materializmie i hipokryzji społeczeństwo Francji staje na drodze kariery inteligentnego i ambitnego młodzieńca, Juliana Sorel. W bezwzględnym pragnieniu osiągnięcia awansu społecznego Julian, syn ubogiego cieśli, nie waha się odgrywać roli oportunisty i cynika, jak również z zimnym wyrachowaniem rozkochuje w sobie kobiety, które mogą mu pomóc w zrobieniu kariery.

- Borys Pasternak, Doktor Żywago

Księżka jest epickim a zarazem poetyckim freskiem, ukazującym rewolucję przez pryzmat losów pojedynczego człowieka, protestem przeciw niszczeniu wszystkiego, co w nim indywidualne, wolne i twórcze. Realistyczny opis ścisła z impresyjną wizją rewolucji jako żywiołu, który Pasternaka jednocześnie fascynuje i przeraża.

- Cervantes, Don Kichote

Ubogi szlachcic Alonzo Quijano z Manczy, bez reszty pochłonięty lekturą romansów rycerskich, popada w obłądzenie, przybiera imię Don Kichota i w groteskowym przebraniu, na wynędzniałym koniu Rosynancie wyrusza w świat, by wzorem dawnych rycerzy bronią szańców i bezbronnymi oraz naprawiać zbroje. Na swojego giermka wybiera wieśniaka Sancio Pansę, za damę serca czyni wiejską dziewczynę Dulcyneę z Toboso. Don Kichote zupełnie nie liczy się z realiami, żyje marzeniami i ideałami, toczy boje z olbrzymami i czarnoksiężnikami - i jako taki na stałe wpisał się w

zbiorów ± wiadomości.

- Astrid Lindgren, Dzieci z Bullerbyn

To piękna opowieść o grupie dzieci zamieszkujących małe miasteczko Bullerbyn. Autorka barwnie opisuje liczne przygody, które przytrafiły się grupie przyjaciół oraz ich rodzinom. Ciepła historia podkreśla siłę przyjaźni i jej rolę w życiu. Książka została wydana w wersji kolekcjonerskiej.

- Mikołaj Gogol, Martwe dusze

Powieść Gogola wyrosła z satyryczno-moralizatorskiej tradycji oświeceniowej (A.R. Lesage, H. Fielding), a groteskowy zamysł jej tematu podsunął Gogolowi A. Puszkina. Składa się z serii epizodów poświęconych postaci obrotnego krętacza, prezentuje galerię oryginalnych typów - kłamców, skłópców, marnotrawców - reprezentantów ziemiaństwa, wypełniona jest groteskowymi opisami życia prowincji, między które wplata Gogol dygresje naznaczone przezwyciężeniem o wspaniałym przeznaczeniu Rosji. Główny bohater, Cziczikow, pragnie wydobyć się z nędzy, by się wzbogacić wymyśla prosty sposób: w pańszczyźnianej Rosji do właściciela ziemskiego należą dusze chłopów, także tych, którzy już pomierali.

- Albert Camus, Dżuma

Akcja Dżumy, powieści, która przyniosła pisarzowi światowy rozgłos, rozgrywa się w opanowanym przez epidemię Oranie. Miasto, zamknięte i całkowicie pozostawione swej tragedii, stanowi alegorię nie tylko okupowanej Francji, ale w ogóle losu ludzkiego. Wprowadzając postać doktora Rieux, Camus przedstawia możliwość przezwyciężenia sytuacji egzystencjalnej człowieka w absurdalnym świecie...

- Ernest Hemingway, Komu bije dzwon

Najsłynniejsze - i najbardziej ambitne artystycznie dzieło Ernesta Hemingwaya. Ukończona latem roku 1940 powieść wykorzystywała obserwacje i doświadczenia pisarza wyniesione z dwukrotnego, w sumie kilkunastomiesięcznego pobytu w ognistej wojnie domowej Hiszpanii. Autor określił w niej wspaniałe portrety psychologiczne. Ludzki wymiar toczącej się walki, ludzkie szałowiska i zamania, a także nieupozowane, powszednie bohaterstwo walczących w obronie republikańskiej wolności partyzantów sprawiają, że powieść Hemingwaya wytrzymała próbę czasu.

- Mika Waltari, Egipcjanin Sinhue

Najsłynniejsza powieść historyczna Walteriego; barwny, ale całkowicie wierny prawdzie historycznej obraz czasów rewolucji religijnej i społecznej faraona Amenofisa IV (Echnatona), opisanej w pamiętniku egipskiego lekarza. Sinhue, jako królewski trepanator związana z najwybitniejszymi osobistościami epoki, zostaje włączony w ówczesne wydarzenia i intrygi. Cieszy się bezgranicznym zaufaniem "władcy Nilu", przemierza w misji Syrię, Babilonię, Kretę i kraj Hatti, przeżywa wojny i prześladowania, kocha i nienawidzi, by wreszcie u schyłku życia poznać straszliwą tajemnicę związaną ze swymi narodzinami i odkryć własne przeznaczenie, które nie mogło się wypełnić skutkiem przedziwnych zdarzeń losu.

- Ken Follett, Filary ziemi

Fabularna książka, będąca takimi opowieściami o niezwykłej miłośnicy rozgrywa się wokół trwającej blisko czterdzieści lat budowy wielkiej katedry w Kingsbridge. Walka o władzę, intrygi, seks i mroczne tajemnice, w poświęceniu z bąskotliwymi mieszankami ludzkich emocji - miłości i nienawiści, lojalności i zdrady, nadziei i desperacji wraz z galerią niezapomnianych postaci tworzą opowieść, która wciągnie każdego czytelnika.

- Rablais, Gargantua i Pantagruel

Kipiąca od rubasznego humoru opowieść o dynastii dobrych olbrzymów, królów krainy w Turenii. Ich niekończące się uczty, żarty, komiczne fortele, pojedynki i bitwy, parodystyczne debaty z teologami, prawnikami, filozofami i innymi ówczesnymi autorytetami są ciągle aktualną krytyką "świata oficjalnego" i jego najwładniejszych instytucji. Pisarz domaga się poszanowania tylko jednej zasady: "czyż, co ci się podoba". Zawarte w powieści obrazy picia, jedzenia, trawienia, a także innych fizjologicznych czynności, weszły do skarbicy światowej kultury. Utwór napisany barwnym językiem, przekształca prastare motywy literackie w wizję "świata na opak", która do dziś zdumiewa i fascynuje.

- F. S. Fitzgerald, Wielki Gatsby

Opublikowana w 1925 roku powieść F. Scotta Fitzgeralda stała się natychmiast bestsellerem w Stanach Zjednoczonych. Przetłumaczona następnie na wiele języków, sfilmowana w roku 1973 z Robertem Redfordem w roli tytułowej, uznana została przez krytykę amerykańską za arcydzieło, za wspaniałą powieść o miłości jako sile sprawczej, motorze wszelkich działań, wysiłków i marzeń. Jest też "Wielki Gatsby" arcyzabawną panoramą

obyczajow± Ameryki z pierwszych lat po I wojnie Źwiatowej, jest powieŹci± o wielkiej artystycznej trwa³oŹci, zdolnej przemawiaæ do kolejnych pokoleŹ czytelników i ci±gle ich wzruszaæ.

- Witold Gombrowicz, Trans-Atlantyk

Akcja powieŹci wydanej w ParyŹu w 1953 r. osnuta jest - przynajmniej pozornie - wokół przybycia Gombrowicza do Argentyny w przeddzieŹ wybuchu drugiej wojny Źwiatowej. Bohater-narrator trafia do Źrodowiska polskiej emigracji w Buenos Aires, której obyczaje - przyjêcia w ambasadzie, patriotyczne imprezy, k³ótnie, spiski, polowania - stanowi± karykaturê Źycia i mentalnoŹci dawnych Sarmatów. Ta ksi±Źka to próba rozrachunku z tradycj± narodow±, zastyg³± w postaci podnios³ych mitów i stereotypów emocjonalnych. Styl narracji jest mistrzowsk± parodi± barokowej prozy polskiej XVII i XVIII w.

- Julio Cortazar, Gra w klasy

To ksi±Źka szczególna: moŹna j± czytaæ w nieskoŹczonoŹci, odkrywaj±c coraz to inne konteksty, uk³adaj±c za kaŹdym razem nowe warianty zakoŹczenia poszczególnych w±tków, zmieniaj±c kolejnoŹci± rozdzia³ów i stron. Ta ksi±Źka przypomina zabawê w klocki, kiedy z ma³ych szeŹcianów powstaje pa³ac albo most - moŹliwoŹci s± nieograniczone, zw³aszcza gdy klocki dostan± siê w rêce dziecka, które oŹwi je swoj± wyobraŹni±. "Gra w klasy", najsz³ynniejsza pozycja w dorobku Julio Cortazara, to "zabawka dla dzieci starszych" - autor daje klocki, a sam staje z boku i patrzy, co czytelnik z nich u³oŹy, zmuszaj±c go tym samym do wspó³dzia³ania. PowieŹæ ukaza³a siê w Polsce w roku 1968, staj±c siê niemal z miejsca - i na d³ugie lata - bibli± ówczesnej m³odzieŹy. Czy dzisiejszy czytelnik bêdzie jeszcze umia³ mówiaæ po "gligliŹsku"? Czy wzruszy siê do Źez, czytaj±c list Magi do Rocamadoura? - eby siê przekonaæ, trzeba siêgn±æ po tê ksi±Źkê.

- Thomas Mann, Czarodziejska góra

Hans Castorp, ŹwieŹo upieczony inŹynier z Hamburga, przyjeŹdzi±a w pierwszych latach XX wieku do Davos, by odwiedzi± tam swego kuzyna Joachima Ziemssena, którego dobrze siê zapowiadaj±c± karierê wojskow± przerwa³y, trudno wtedy uleczalne, problemy z p³ucami. Wizyta owa mia³a trwaæ trzy tygodnie - jednak stwierdzenie równieŹ i u goŹcia pocz±tków gruŹlicy przed³uŹy³o j± na lata.

- Nikos Kazantzakis, Grek Zorba

Aleksy Zorba - cz³owiek wolny, Źyj±cy w Źcis³ym zwi±zku z natur±, poddaj±cy siê jej prawom, czerpi±cy radoŹæ ze wszystkiego, co go otacza - niczym Odys b³±dzi po morzach i l±dach, a takŹe miêdzy teoriami i systemami. Zorba, bez zniekszta³aj±cego pryzmatu rozsz±dku, odczuwa istnienie ziemi, wody, zwierzt± i Boga. W momentach silnych wzruszeŹ, kiedy nie potrafi znaleŹæ odpowiednich s³ów, bierze w d³onie santuri, gra i taŹczy, wyraŹaj±c taŹcem swój zachwy, cierpienie, radoŹæ i ból, swoj± filozofi± Źycia.

- Jonathan Swift, PodróŹe Guliwera

Utwór znany jest szerokiemu krêgowi odbiorców najczêŹciej w jednej z wielu wersji Źagodz±cych oryginalny tekst, napisanych dla dzieci, skróconych, wydobywaj±cych z tej wielow±tkowej powieŹci tylko w±tek fantastyczny. Jednak ksi±Źka to zarówno niezwyk³a powieŹæ fantastyczna, jak i satyra na spo³eczeŹstwo angielskie XVII/XVIII w. Dzie³o ma teŹ wymowê ogólnoludzki±, gdyŹ kaŹde spo³eczeŹstwo i kaŹdy naród znajdzie w nim w³asne wady, a kaŹdy cz³owiek w rysach i naturze Yahoo siebie samego.

- Szekspir, Hamlet

Tytu³owemu bohaterowi duch ojca objawia tajemnicê zbrodni, której sta³ siê ofiar±. Ksi±Źê nie moŹe uwierzy± w nieprawoŹæ panuj±c± na królewskim dworze, a sama zbrodnia staje siê podstaw± do zw±tpienia w sens Źycia pozbawionego sprawiedliwoŹci, wpl±tanego w nieuniknion± intrygê. Hamlet staje przed trudnym wyborem: zabia± Klaudiusza - mordercê ukochanego ojca i unieszczêŹliwi± w ten sposób Gertrudê - matkê ksiêcia, wdowê po zmar³ym i, paradoksalnie, now± Źonê oprawcy lub pozostaa± biernym, co wi±za³oby siê z nieuszanowaniem ostatniej woli ojca, jak± jest zemsta.

- J. M. Coetzee, HaŹba

Siê powieŹci stanowi± wnikliwe, wiarygodnie nakreŹlone portrety ludzi staj±cych wobec dramatycznych wyzwaŹ, próbuj±cych okreŹli± siebie wobec oczekiwaŹ innych i zmieniaj±cego siê na ich oczach Źwiata, a takŹe wobec zasadniczych dylematów etycznych. Ludzi, którzy uwik³ani w niejednoznaczne sytuacje odkrywaj±, Źe dokonuj±c najistotniejszych Źyciowych wyborów, s± zawsze sami...

Trudno uwierzy±, Źe koneser kobiecych wdziêków i wielbiciel poezji romantycznej czêŹciej doŹwiadcza nudy niŹ mi³oŹci. David Lurie, dwukrotnie rozwiedziony piêædziesiêciodwuletni profesor literatury na uniwersytecie w

Kapsztadzie, świadomie burzy swój święty spokój. Nawiązuje romans z młodszą studentką i wkrótce potem, zaskarżony przez nią, traci pracę i szacunek otoczenia. Wizyta u córki Lucy i zmiana trybu życia ujawniają, że nie potrafi znaleźć wspólnego języka z innymi. Nie radzi sobie też z poczuciem winy za tragedię, która spotkała Lucy. W końcu każdy z nich będzie musiał znaleźć własny sposób na to, jak żyć z piętnem hańby.

- Fiodor Dostojewski, Idiota

Tytułowy idiota to różniący się od przeciętnych i normalnych osób księżę Myszkina. Wyróżnia go niezwykła dobroć, niekiedy na granicy naiwności, współczucie, szlachetność i mędrość, które to cechy potrafi docenić tylko nieliczni. Dla większości jest on tylko idiotą, nieprzystosowanym do życia, zbyt mało sprytnym i egoistycznym, by radzić sobie w społeczeństwie. Powieść rozpoczyna się w momencie, gdy bohater wraca do Rosji po długoletnim pobycie w Szwajcarii, gdzie leczył nadwrażliwe nerwy, spędził większość swego życia. Odnajduje dalekich krewnych, generałową Jępanczyn, i próbuje rozpocząć nowe życie w nowym środowisku, jednak zostaje wplątany w różne intrygi, jest wykorzystywany i ośmieszany.

- Homer, Iliada

Iliada to zaklęty w mieście poetycki obraz świata sprzed trzech tysięcy lat. Homerowa epopeja oddaje pełnię ludzkiej egzystencji, całe bogactwo rzeczywistości.

Gniew Achillesa, przyjaźń Patroklosa, bohaterstwo Hektora, miłość Andromachy, ból Tetydy i Hekabe, pojednanie z Priamem ... niewyczerpane jest źródło piękna motywów i tematów Iliady.

- Mario Vargas Llosa, Rozmowa w katedrze

Wielowarstwowość i wielogłosowość, kontrpunkt współczesnej historii, polityki i obyczajowości, umiejętność kontrastowania fabuły i wirtuozeria formalna sprawiają, że książka należy do najważniejszych utworów prozatorskich XX wieku. W Polsce pod koniec lat siedemdziesiątych powieść ta należała do najchętniej czytanych i komentowanych, szczególnie w kręgach inteligencji opozycyjnej, szukającej w niej odniesienia dla lepszego zrozumienia mechanizmów świadomości własnej sytuacji i nasilającej się walki politycznej. To także wielki fresk społeczeństwa peruwiańskiego poddanego ciłnieniu dyktatury generała Odría, bezlitosna analiza mechanizmów przemocy, konformizmu i najrozmaitszych form zniewolenia.

- Josa Carlos Somoza, Klara i półmrok

Rok 2006. Artystycznym rynkiem rządzi kierunek zwany hiperdramatyzmem, w którym ludzie stają się dziełami sztuki. Tytułowa "półna" może na kupię, postawić w galerii lub we własnym salonie, sprzedać, wywieźć do innego kraju, poawiarować porzucić w lasu wiedeńskim... Właśnie tam zostaje odnaleziona martwa czternastoletnia modelka, a zarazem zniszczony obraz "Defloracja", autorstwa Bruno Van Tyscha. Rozpoczyna się podwójne śledztwo, prowadzone przez policję i towarzystwo ubezpieczeń dzieł sztuki. Intrygujący thriller o silnym ładunku erotycznym zagłębia się w półmrok natury ludzkiej, docierając do pozornie nieprzekraczalnych granic. To również metafora społeczeństwa, w którym życie i godność tanieją, gdy w grę wchodzi pieniądze lub sława. A tymczasem w Madrycie tytułowa bohaterka Klara marzy o tym, by zostać zauważoną przez malarza geniusza. Jest gotowa całkowicie mu się podporządkować, w zamian za uczynienie z niej wyjątkowego dzieła sztuki...

- Philip Roth, Kompleks Portnoya

Aleks Portnoy, znerwicowany młody człowiek, ucieka od wszystkiego, co go ukształtowało - od ograniczeń, jakie niesie wychowanie w mieszczańskiej rodzinie żydowskiej, od obowiązujących zasad moralnych, od władzy ojca. Ta prześmiewcza powieść obyczajowa rozprawia się za jednym zamachem z tabu seksu i jedzenia w moralności mieszczańskiej, dominacji religii i matki w kulturze żydowskiej, mitem ojca i psychoanalizy

- Witold Gombrowicz, Kosmos

Półna, dojrzałe dzieło wielkiego pisarza stanowi kwintesencję jego poglądów na życie i sztukę. Dowodem na uniwersalność i doniosłość przesłania powieści jest uhonorowanie jej międzynarodowymi nagrodami Prix Formentor, najwyższym europejskim wyróżnieniem po Literackiej Nagrodzie Nobla.

- Chuck Palahniuk, Podziemny krąg

Być czy mieć? Słowne pytanie pokolenia stanu wojennego daje się sparafrazować także jako dylemat: czy można mieć i jednocześnie w pełni żyć. Czy pogoń za następnym meblem z Ikea czy kolejny dzień w pracy wypiętym rutynowymi zajęciami przybliży nas do celu? A odwrotnie, czy tracąc wszystko materialne w zamian zyskamy to duchowe?

Świat się zdegenerował. Przestały w nim obowiązywać jakiegokolwiek sensowne wartości. Najlepszym sposobem

zmiany sytuacji jest zastąpienie niedoskonałego porządku chaosem. Destrukcji i zniszczeniu musi zostać poddane wszystko, co jeszcze się liczy: przyjaźń, piękno, szacunek dla ludzi i ich pracy. Dlatego w każdym większym mieście powstają kluby walki, dlatego najbardziej okaleczeni wychodzą z walki mężczyźni o urodzie Adonisa, dlatego najzacieklej walczy się z najbliższymi, dlatego kluby walki stają się organizacjami terrorystycznymi. Kto sieje wiatr, zbiera burzę...

- L. F. Celine, Podróż do kresu nocy

Być czy mieć? Słynne pytanie pokolenia stanu wojennego daje się sparafrazować także jako dylemat: czy można mieć i jednocześnie w pełni żyć. Czy pogoń za następnym meblem z Ikea czy kolejny dzień w pracy wypięziony rutynowymi zajęciami przybliży nas do celu? A odwrotnie, czy tracąc wszystko materialne w zamian zyskamy to duchowe?

Wiat się zdegenerował³. Przestały w nim obowiązywać jakiegokolwiek sensowne wartości. Najlepszym sposobem zmiany sytuacji jest zastąpienie niedoskonałego porządku chaosem. Destrukcji i zniszczeniu musi zostać poddane wszystko, co jeszcze się liczy: przyjaźń, piękno, szacunek dla ludzi i ich pracy. Dlatego w każdym większym mieście powstają kluby walki, dlatego najbardziej okaleczeni wychodzą z walki mężczyźni o urodzie Adonisa, dlatego najzacieklej walczy się z najbliższymi, dlatego kluby walki stają się organizacjami terrorystycznymi. Kto sieje wiatr, zbiera burzę...

- A. de Saint-Exupéry, Mały Księżyc

Ta księżka równieży za sto lat będzie aktualna, a to dlatego że przyjaźń, o której opowiada, i której uczy jest wieczna. Opowiada o małym chłopcu, który reprezentując każdego z nas wyrusza na poszukiwanie przyjacieli. Robi to tylko albo aż po to, aby w końcu docenić i odkryć to, że tak naprawdę już je poznał i gdzieś tam zostawił samej sobie. Chłopiec uczy siebie i nas, że każdy jest odpowiedzialny za to, co sam oswoił. Genialnie napisana, ponadczasowa księżka zarówno dla najstarszych, jak i przepiękna baśń dla najmłodszych.

- A. A. Milne, Kubuś Puchatek, Chatka Puchatka

Tytułowy bohater Miś o Bardzo Małym Rozumku jest ukochaną postacią lektur kilku już pokoleń. Nie on jeden zresztą. Czytelnicy uwielbiają także Prosiaczka, Królika, Kłapouchego, Kangurycę z Maleństwem, a nawet Sowę Przemierza i Tygrysa - wszystkie ożywione zabawki powieściowego Krzysia zamieszkujece Stumilowy Las. Odbywają one po tym lesie wędrowni, odwiedzają siebie wzajemnie, prowadząc kompletnie absurdalne pogawędki. Powiedzonka wiecznie mającego ochotę na małe Conieco słabego misia weszły do codziennego języka wraz z całą swoją nonsensownością i abstrakcyjnym humorem.

- Bolesław Prus, Lalka

Lalka ukazała się pierwotnie w odcinkach na łamach warszawskiego Kuriera Codziennego, stanowiła dla wielu współczesnych literacką kontynuację Kronik. Dla miłośników Warszawy powieść Prusa jest powieścią o stolicy, literackim przewodnikiem, z którym planami Wokulskiego można odkrywać szczegóły wyglądu i życia ówczesnej stolicy. Dla innych powieści społeczno-obyczajowej podejmującej krytykę sytuacji w Polsce końca XIX w., powieści o wielkich idealistach, a dla wielu czytelników po prostu utworem o wielkiej i romantycznej miłości. Stanisław Wokulski zakochuje się w zobaczonej w teatrze arystokratce Izabeli Łęckiej i całe swoje życie i wszystkie marzenia podporządkowuje zdobyciu panny Izabeli: rezygnuje z pasji naukowej, gromadzi majątek, pomaga jej rodzinie finansowo, stara się wejść do wyższych sfer, spełnia jej kaprysy gdyż wydaje mu się, że wszystko to przybliży ją do niej.

- Giuseppe Tomasi di Lampedusa, Lampart

Powieść Lampedusy cechuje piękny, oszczędny styl, zdolność uchwycenia w jednym zdaniu, powiedzeniu czy spojrzeniu, w jednym obrazie ludzi i wydarzeń, a także umiowanie bez reszty urody starych pałacowych wnętrz, "kruchej uśmiechu" kryształowych kwiatów wiecznika, i spokojny smutek towarzyszący obecnej w całej księżce wizji śmierci.

- James Jones, Cienka czerwona linia

Księżka uznawana za jeden z najsłynniejszych księzek wojennych XX wieku. Autor, w niezwykle sugestywny, realistyczny sposób, przedstawia wojnę, i nic dziwnego, sam w kocu bra udział w opisywanej przez siebie batalii, na wyspie Guadalcanal, w listopadzie 1942 roku. Cienka czerwona linia to według przytoczonego przez Jamesa Jonesa przysłówia, granica między szaleństwem a rozsądkiem. Czy jednak w ogniu walki można próbować tę linię odnaleźć? Jak oceni cynizm, tchórzostwo, brutalność? Po której stronie granicy należałoby umieścić zachowania doprowadzonych do ostateczności żołnierzy?

- Vladimir Nabokov, Lolita

Najgłośniejsza powieść Vladimira Nabokova, jednego z najwybitniejszych pisarzy XX wieku, jest opisem seksualnej obsesji czterdziestoletniego mężczyzny na punkcie dwunastoletniej dziewczynki Dolores. Powieść przetłumaczona na kilkadziesiąt języków, wydawano ją w atmosferze kontrowersji i protestów, a autora pomawiano o pornografię i pedofilię. Obecnie uznawana jest za jedno z arcydzieł literatury światowej.

- Joseph Conrad, Lord Jim

Owładnięty obsesją przetestowania własnego charakteru, wśród morskich odmętów, na odległych lądach Jim poszukuje okazji, by się sprawdzić, by dorównać wysokim standardom moralnym, które gości. Lecz surowa, brutalna rzeczywistość stawia wyzwania znacznie trudniejsze, niż się spodziewa. Zawieszony między honorem i wstydem, winą i potrzebą odkupienia, Jim zmaga się z największym przeciwnikiem: własną słabością.

- Ken Kesey, Lot nad kukułczym gniazdem

W szpitalu psychiatrycznym pojawia się nowy pacjent, McMurphy, który rozregulowuje jego działania dotychczas jak w zegarku mechanizm. Nie podoba się to siostrze oddziałowej, traktującej go z dnia na dzień autorytet wśród pacjentów i personelu. Chorzy czują się dużo lepiej, terapia zastosowana przez ich nowego towarzysza dobrze im służy.

Decyzja o wyleczeniu McMurphy'ego należy do Wielkiej Oddziałowej, z pozoru uosobienia sędziwego i dobroci, w rzeczywistości sadystki znęcającej się nad pacjentami. McMurphy, który dotąd buntował się przeciwko niej chorych, nagle zaczyna rozumieć, że musi ukorzyć się przed nią, jeśli chce opuścić szpital. Ale czy gotów jest dać się pokonać bezdusznemu Kombinatowi, który zżera tyle istnień ludzkich?

- Jacek Dukaj, Lód

Akcja najnowszej powieści Jacka Dukaja toczy się w alternatywnej rzeczywistości, gdzie I wojna światowa nigdy nie wybuchła, jest rok 1924, a Królestwo Polskie wciąż istnieje pod władzą cara i w Belle Époque. Warszawę skuwają lód - w środku lata burze śnieżne zasypują drogi. Lute, nieziemskie anioły Mrozu, spacerują ulicami miast, zamierzając prawdę i fałsz. Benedykt Gierosławski, zdolny matematyk, ale i niepoprawny hazardzista, na zlecenie carskiego Ministerstwa Zimy zostaje wysłany Ekspresem Transsyberyjskim do skutego lodem Irkucka, skąd ma wyruszyć na poszukiwanie swojego ojca, podobno potrafiącego porozumiewać się z aniołami mrozu - lutymi. Tysiąc rubli gotówką wydobycy Benedykta z dżugów, ale czy misja nie jest przypadkiem zbyt niebezpieczna? Szybko okazuje się, że dla Benedykta będzie to podróż, która odmieni jego życie...

- Stephen King, Lękanie

To jeden z najlepszych współczesnych horrorów. Nastrój grozy i napięcia potęguje się w niej z każdą minutą. Pięcioletni chłopiec Danny znalazł się z rodzicami w opustoszałym na zimie hotelu. Wrażliwe, obdarzone zdolnościami wizjonerskimi dziecko odbiera fluidy czające się w jego murach były one wiadkami krwawych porachunków świata przestępczego i milionerów. Straszliwe zdarzenia, które kończą fabułę, są jednak niczym w porównaniu z przeżyciami psychicznymi bohaterów.

- E. M. Remarque, Łuk triumfalny

Ravie - pod takim nazwiskiem ukrywa się główny bohater - jest lekarzem i nielegalnie przeprowadza operacje w ciesznej się dobrej opinii klinice. Pewnego dnia poznaje przypadkiem kobietę, która wypchnie jego pustą - jak już mu się wydawało - życie. Ale innego dnia spotka, również przypadkiem, gestapowca, który go kiedyś torturował. Rozliczenie się z dramatycznymi przeszłościami - jakkolwiek okrutne - uwolni Ravica na nowo.

- Niccolo Machiavelli, Księżę

Księżę to nieśmiertelne lekcje, które do dziś kształtują myślenie liderów na całym świecie. Mądrego Machiavelliego wykracza dalece poza tak zwane "machiewelizmy". Machiavelli był znakomitym psychologiem rozpracowującym przeciwników na wiele ruchów do przodu. Dostrzegał zagrożoność podejmowania strategicznych decyzji. Widział wielowymiarowość potęgi organizacji i państw. Widział wczesne sygnały oznaczające umacnianie i osłabianie się władzy swojej i przeciwników. A oprócz tego był piekielnie skuteczny. W "Księżu" Machiavelli utrwalił zasady przywództwa i filozofię, które wymykają się dzisiejszym ramom. Skądajęc to dzieło w Państwa ręce, wierzymy, że współcześni liderzy zrobią dobry użytek z mądrego Makiawela.

- John Fowles, Mag

Powieść o fabule obfitującej w niezwykle zwroty akcji i zaskakujące rozwinięcia, należy do arcydzieł literatury współczesnej. Bohater księżki, młody Anglik Nicholas Urfe, przyjmuje stanowisko nauczyciela na pewnej greckiej wyspie, gdzie zaprzyjaźnia się z właścicielem najwspanialszej posiadłości. Przyjaźń z milionerem wprowadzi młodzińca w świat prawdziwego koszmaru. Z każdym dniem rzeczywistość i fantazje coraz bardziej się mieszają, a

Urfe staje się nieświadomym aktorem prywatnego teatru bogacza - styka się ze śmiercią, seksem i strasliwą przemocą. Powoli, desperacko zaczyna walczyć o zachowanie zdrowia psychicznego i... życia. Akcji, stanowicej prawdziwy labirynt zdarzeń, towarzyszą kulturowe szarady i zagadki, a sama powieść prowokuje do zastanowienia się nad iluzorycznością otaczającego nas świata i funkcjonujących w nim zasad moralnych.

- Anthony Burgess, Mechaniczna pomarańcza

Miasto nie może sobie poradzić z bandami mordujących i gwałtujących wyrostków. Ale pełna makabra zaczyna się, gdy sędzi i policja biorą stronę bandytów i zapewniają im bezkarność. Poznaliśmy to na własnej skórze. Kiedy skóra nam cierpi przy wyczynach 15-letniego Alexa i jego młodoocianych zwyrodniałców, zadajemy sobie pytanie: czy to jest realne? Chociaż cenzura przez wiele lat prowadziła wojnę z Mechaniczną pomarańczą, do jej sławy przyczyniła się kultowy film Stanleya Kubricka. Anthony Burgess stworzył dla tej powieści osobny język. Przekład Roberta Stillera to nie tylko brawurowy popis wynalazczości językowej. To coś przerażającego realnego: istnieje szansa, że takim językiem Polacy będą rzeczywiście mówić. Nie to jest w Mechanicznej pomarańczy najokropniejsze, co jej bohaterowie wyczyniają, lecz to, co się przy tym dzieje w ich tylko pozornie ludzkiej świadomości.

- Jose Saramago, Miasto ślepców

Już samo zestawienie obu słów wydaje się być paradoksem. Kolejni mieszkańcy nagle tracą wzrok, pogrążając się w mlecznej otchłani. W całym kraju powstają miejsca zesłania ociemniałych nieszczęśliwców, ale my obserwujemy tylko jeden opustoszały szpital, który w ciągu kilku dni zapętnia się dwustoma ślepcami. Wkrótce szpitalną społeczność zaczynają rządzić mechanizmy odtwarzające prastare, odwieczne schematy: walka o przetrwanie, walka o władzę, podział ról na oprawców i ofiary. Groteskowy obraz bezradnych jak dzieci, wytrąconych z normalnego życia ludzi, staje się historią upokorzenia. Przekroczone są wszelkie granice upodlenia, jakby ociemniały świat pozbył się nagle hamulców ukształtowanych przez tradycję, wiarę, kulturę. Podobnie jak żona lekarza, która jest mimowolnym świadkiem wielkiego upadku, chcemy zamknąć oczy, odwrócić głowę, ale musimy patrzeć do końca.

- Sempe, Gosciny, Mikołajek

Szkolne przygody obuziaka Mikołajka. Wycinek z życia w klasie, na korytarzu i szkolnym podwórku. Zwykłe wydarzenia, jak pamiątkowe zdjęcie klasowe, wizytacja czy nowy uczeń, stają się prawdziwą sensacją.

- Stieg Larsson, Mężczyźni, którzy nienawidzą kobiet

Pewnego wrześniowego dnia w 1966 roku szesnastoletnia Harriet Vanger znika bez śladu. Prawie czterdzieści lat później Mikael Blomkvist - dziennikarz i wydawca magazynu "Millennium" otrzymuje nietypowe zlecenie od Henrika Vangera - magnata przemysłowego, stojącego na czele wielkiego koncernu. Ten prosi znajdującego się na zakręcie życiowym dziennikarza o napisanie kroniki rodzinnej Vangerów. Okazuje się, że spisywanie dziejów to tylko pretekst do próby rozwiązania skomplikowanej zagadki. Mikael Blomkvist, skazany za zniesławienie, rezygnuje z obowiązków zawodowych i podejmuje się niezwykłego zlecenia. Po pewnym czasie dołącza do niego Lisbeth Salander - młoda, intrygująca outsiderka i genialna researcherka. Wspólnie szybko wpadają na trop mrocznej i krwawej historii rodzinnej.

- Michaił Bułhakow, Mistrz i Małgorzata

Książka ta stanowiła legendarne dzieło Michaiła Bułhakowa, pisana bez nadziei na publikację i nigdy nie mocno cenzurowana, stała się znaną na całym świecie, a jej popularność zwiększyły liczne adaptacje teatralne i filmowe, spektakle operowe i utwory muzyczne.

Ta wielka przypowieść o dobru, złości, miłości, sztuce i naturze ludzkiej ma uniwersalną i ponadczasową wymowę - dlatego weszła na trwałe do skarbnicy arcydzieł literatury.

- John Irving, Modlitwa za Owena

Kim jest Owen Meany? Ofiarą ślepego trafu, czy też wizjonerem, który przejrzął zamysły samego Boga? Nowym Mesjaszem czy bluźniercą? Zbiorowym sumieniem pokolenia młodych Amerykanów walczących w Wietnamie, czy może wyzwaniem - albo przestrożą? Czy Owen Meany urodził się za wcześniej, czy też za późno, czy we właściwym miejscu i czasie stał się narzędziem w rękach przeznaczenia? Owen Meany to Gos, dobywający się z gardła od urodzenia ukształtowanego do krzyku, to ręka odbijająca piłkę baseballową, która kończy pewien nudny mecz, lecz tak daje początek lawinie niesamowitych wydarzeń, historii osobliwej i wzruszającej, okraszanej czarnym humorem, pełnej mrocznego, gorzkiego symbolizmu.

- William Golding, Władca much

Powieść opowiada o grupie dzieci, które katastrofa samolotu rzuciła na bezludną wyspę, i które na tej organizują sobie życie bez dorosłych. Początkowo wszystko wygląda sielankowo: wyspa jest piękna, rośnie na niej wiele owoców,

dzięki którym nie grozi widmo g³odu i nie ma doros³ych z ich zakazami i nakazami. Dzieci spo³ród siebie wybieraj± przywódcê - Ralfa, poniewa¿ "mia³ w sobie jaki¶ spokój, który go wyró¿nia³ w grupie, kiedy siedzia³ po³ród nich, poza tym by³ du¿y, o mi³ym wygl±dzie", ale nie posiada³ ani wystarczaj±cej inteligencji, ani cech przywódczych. Wszystkie postanowienia Ralfa, dotycz±ce organizacji ¿ycia na wyspie i prób uratowania przyjmowane s± z entuzjazmem. Sielska atmosfera wyspy powoli jednak zaczyna zanikaæ.

- Haruki Murakami, Kronika ptaka nakrêcacza

Haruki Murakami to pisarz posiadaj±cy s³uch absolutny, odbieraj±cy wszystkie tony absurdów i szaleñstw ¿ycia. W tej ksi±¿ce autor jest ludzkim wcieleniem owego ptaka nakrêcacza, który na drzewach swoim ostrym g³osem zdaje siê nakrêcaæ sprê¿ynê ca³ego ¶wiata. Lektura przekona nas, ¿e ¿ycie jest szalone wszêdzie i zawsze, ¿e absurd jest codziennym do¶wiadczeniem cz³owieka. Powie¶æ dzieje siê w dzisiejszej japoñskiej codzienno¶ci, wiemy, co bohaterowie jedz±, jak mieszkaj±, ubieraj± siê, pracuj±, jak siê kochaj±. A jednocze¶nie jeste¶my jakby na innej planecie. Autor po prostu s³uszenie za³o¿y³, ¿e nawet najdziksza wyobra¿nia nie prze¶cignie w szaleñstwach i absurdach samego ¿ycia.

- Dante, Boska komedia

Boska komedia jest alegoryczn± opowie¶ci± o wêdrówce Dantego-pielgrzyma przez Piek³o, Czy¶ciec i Raj. Podró¿ przez za¶wiaty jest jednak tylko pretekstem, by przedstawiæ pogl±dy poety na politykê, filozofiê, literaturê i obyczajowo¶æ ¶redniowieczn±, staj±c siê zarazem kompendium wiedzy kosmologicznej i przyrodniczej tego okresu.

- Orhan Pamuk, Nazywam siê czerwieñ

W szesnastowiecznym Stambule grupa najwy¶mienitszych artystów ma zrealizowaæ zlecenie su³tana: stworzyæ utrzyman± w nowoczesnym zachodnim stylu ksiêgê upamiêtniaj±c± jego wielko¶æ i chwa³ê. Ksiêgê maj± zdobiæ barwne miniatury. Ale sztuka figuratywna jest zakazana w religii muzum³mañskiej. Zlecenie i jego wykonawcy s± zatem w powa¿nym niebezpieczeñstwie. Nale¿y utrzymaæ je jak najd³u¿ej utrzymaæ w tajemnicy. Jeden z zatrudnionych mistrzów zostaje zamordowany&

- Victor Hugo, Nêdznicy

Temat to zaiste romantyczny: zbieg³y galernik i z³oczyñca, zmuszony do opieki nad osierocon± dziewczynk±, do¶wiadcza duchowego przeistoczenia. A dodajmy, ¿e ta malownicza historia rozgrywa siê na tle burz i zamêtu rewolucji francuskiej i wojen napoleoñskich, stanowi±c jedynie pretekst do przedstawienia barwnej panoramy ludzkich losów. Nic dziwnego zatem, ¿e dzieje Kozety i Jeana Valjeana od ponad p³ó³tora stulecia pobudzaj± wyobra¿niê czytelników, twórców za¶ inspiruj± do mniej lub bardziej wiernych adaptacji.

- William Gibson, Neuromancer

Case, jeden z najlepszych "kowbojów cyberprzestrzeni" poruszaj±cych siê w wirtualnym wszech¶wiecie, pope³ni³ b³±d, za który zosta³ srogo ukarany. Za nielojalno¶æ wobec zleceniodawców p³aci uszkodzeniem systemu nerwowego, co uniemo¿liwia mu dalsz± pracê i skazuje na uwiêzienie we w³asnym ciele. W poszukiwaniu lekarstwa wyrusza do Japoñskiej Chiby, gdzie zdobywa fundusze, by w nielegalnych klinikach odzyskaæ zdolno¶æ pod³±czania swego umys³u do komputera.

- A.Huxley, Nowy wspania³y ¶wiat

Przedstawiona w powie¶ci Huxleya wizja przysz³ego spo³eczeñstwa, które osi±gnê³o stan ca³kowitego zorganizowania i zrealizowa³o idea³ powszechnej szczê¶liwo¶ci, jest wizj± przera¿aj±c±. W roku 2541 (czyli w 632 roku nowej "ery Forda") obywatele Republiki ¶wiata powstaj± w rezultacie sztucznego zap³odnienia i klonowania. Od niemowlêcia poddawani s± wszechstronnemu psychologicznemu i biologicznemu warunkowaniu po to, by w wieku dojrzalym staæ siê cz±stkami kastowej spo³eczno¶ci, z³o¿onej z pozbawionych wy¿szych uczuæ ludzkich automatów. Czy ten "wspania³y ¶wiat", w którym dominuje seks, prymitywne rozrywki, narkotyk soma, jest tylko zrodzon± w wyobra¿ni pisarza fantasmagori±?

- Homer, Odyseja

Dok³adnie nie wiadomo, kim by³ Homer, grecki aojda z VIII wieku p.n.e., który zebra³ pie¶ni swoich poprzedników, wêdrownych pie¶niarzy, i stworzy³ z nich dwa wiekopomne dzie³a - Iliadê i Odysejê. Byæ mo¿e w ogóle nie istnia³, a utwory s± dzie³em kilku pokoleñ ¶piewaków. Niew±tpliwie oba eposy wywar³y ogromny wp³ywa na ca³± p³oñniejsz± kulturê i literaturê europejsk±, staj±c siê wzorem dla nastêpnych pokoleñ twórców. Odyseja opisuje dalsze losy jednego z bohaterów Iliady - greckiego herosa Odyseusza, powracaj±cego po zwycieskiej wojnie pod Troj± do rodzinnej Itaki. Dziesiêæ lat tu³aczki po l±dach i morzach uk³ada siê w barwn± mozaikê przygód, z której wy³ania siê obraz ¿ycia staro¿ytnych Greków, ich obyczaje, wierzenia oraz kultura duchowo¶æ i materialna.

- Patrick Sueskind, Pachnid^o

XVIII-wieczny Paryż, światowe centrum mody i elegancji, jest miejscem, gdzie żyje bohater tej niezwykłej opowieści - osobliwy karze^o obdarzony niepospolicie wrażliwym zmysłem powonienia. Jan Baptysta Grenouille tworzy eliksiry do produkcji perfum, które są powszechnie uznawane za niedoścignione w swej wyszukanej wytworności. Jednak żadne go nie satysfakcjonuje, geniusz zapachów marzy bowiem o wydestylowaniu wonności nad wonnościami z dziewiczego ciała kobiecego. Ta myśl każe mu szukać dziewczyny o idealnym zapachu...

- Jan Potocki, Rękopis znaleziony a Saragossie

Fantastyczna, pełna przygód i zagadek opowieść, która zagarnia czytelnika w swój niesamowity, nieco mroczny świat. Wstępujemy na teren przypominający Księżę tysiąca i jednej nocy: egzotyczne kraje innych kultur, obcych obyczajów, nieznanymi obrzędami, wreszcie ? magii, która z jednej strony znajduje swe racjonalne wytłumaczenie, z drugiej pozostaje nieustannie tajemniczą.

Akcja rozgrywa się w ciągu 66 dni w hiszpańskiej Andaluzji. Jednak ten, kto szukałby w tej książce obrazu Hiszpanii z czasów Filipa V Burbona, rozczaruje się srodze. Historia Alfonsa van Wordena, mająca swój początek w dolinie Los Hermanom, toczy się w gruncie rzeczy w przestrzeni baśniowej, zawieszającej prawa czasu i miejsca. Dla jednych Rękopis to arcydzieło epoki rozumu, dla innych - typowy tekst preromantyczny, dla jeszcze innych: prekursorska powieść fantastyczna.

- Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz

Historia szlachecka z okresu poprzedzającego wyprawę Napoleona na Moskwę. W utworze tym można wskazać elementy eposu, pokazuje on bowiem bohaterские czyny wielkich postaci na tle przełomowych dla narodu wydarzeń. Stał się on epopeją narodową, gdyż wyraża najważniejsze treści w chwili, gdy narodowi było to niezbędne oraz krzepi serca.

Gdy Pan Tadeusz w czerwcu 1834 roku wyszedł z druku, został przyjęty przez emigrację chłodno i z pewnym zdziwieniem. Rozgorączkowanie walkami i sporami politycznymi, myślicy tylko o przyszłych losach ojczyzny, ludzie ci nie umieli odczuwać piękna zawartego w mistrzowskim, spokojnym obrazie przeszłości. Niezwykłą wartość oceniły tylko najwybitniejsze umysły, jak Słowacki i Krasiński.

- Joseph Heller, Paragraf 22

Jedna z najwybitniejszych powieści amerykańskich XX wieku, a zarazem najsłynniejsza powieść o II wojnie światowej. Utrzymana w poetyce czarnego humoru, ukazuje bezsens wojny i armii jako instytucji, wymienia mechanizmy społeczne rzadzące się logiką absurdu. Jej bohaterowie to zbiorowisko wariatów, fanatyków, idiotów i oportunistów, ale nade wszystko ludzi, którzy pragną jednego - by przeżyć.

- Marek Hąasko, Piękni dwudziestoletni

Marek Hąasko opisuje w tej książce swoje życie w Polsce i na emigracji. Pojawiają się w niej nazwiska powszechnie znane i nikomu nic nie mówiące, Hąasko bowiem pisze o ludziach, których kocha, z którymi pió, i o tych, z którymi siedział w więzieniu. Lektura zmusza do nieustannego zadawania sobie pytania, co w tym wszystkim jest prawdą, a co zmyśleniem.

- S.I. Witkiewicz, Pożegnanie jesieni

W tej szyderczej tragikomedii miłosnej Witkacy poddaje mistrzowskiej analizie zmienne stany umysłu i sprzeczne odruchy wynikające z perwersyjnej psychopatologii, będącej podłożem działań wszystkich jego postaci. Ich reakcje fizjologiczne i emocjonalne są wzajemnie splecione z wyznawanymi teoriami; narządy płciowe, serce czy głowa - różne ośrodki władzy - często zdobywają przewagę w niespodziewanych i nieodpowiednich chwilach, niwecząc ludzką godność i prawo i doprowadzając do najbardziej groteskowych skutków.

- Franz Kafka, Proces

Max Brod, któremu Kafka czytał po kilka stron Procesu, zabrał manuskrypt i ukrył przed Kafką, dzięki temu, prawdopodobnie, Proces przetrwał. Ocalał Brod stos powyrywanych z zeszytów kartek, zapisanych dwustronnie, jako tako uporządkowanych, pogrupowanych w stosiki opatrzone prowizorycznymi tytułami. Kafka nie zostawił spisu treści, przynajmniej niczego podobnego nie odnaleziono do dziś, nie dał wskazówek, co do tego, które części uważa za ukończone, które są zamknięte, nie ponumerował ich. Miała więc Brod nielichy problem przed sobą, a po śmierci Kafki chciał jak najrychlej pokazać światu Proces jako dowód geniuszu Kafki.

- Stefan Żeromski, Przedwiośnie

Księżka ta, wydana w 1925 roku w nareszcie wolnej Polsce, wywołała wiele nieporozumień. Wytykano Żeromskiemu kasandryczny ton, a nawet (nic nowego) kalandrię w czasach gniazda. A przecież miał rację, pokazując poprzez losy Cezarego Baryki bezmiar idealizacji i oczekiwań wobec niepodległej Polski oraz brutalną rzeczywistość nędzy, nierówności społecznej, nadętego frazesu politycznego, ideowego zagubienia.

- William Wharton, Ptasiek

Ptasiek jest opowieścią o przyjaźni i marzeniach, o miłości i wojnie, o szaleństwie i pięknie. Jest historią młodego człowieka, któremu obsesyjna miłość do ptaków umożliwia ucieczkę od ponurej rzeczywistości.

- John Milton, Raj utracony

Jeden z największych poematów epickich nowożytnego świata, którego przedmiotem jest powstanie świata, pochodzenie dobra i zła oraz dzieje stworzenia i upadku człowieka.

- George Orwell, Rok 1984

Wielki Brat Patrzy - to wspaniałe napisy tej treści, w antyutopii Orwella krzyczące z plakatów rozlepionych po całym Londynie, natchnięty twórców telewizyjnego show "Big Brother". Czyżby wraz z upadkiem komunizmu wielka, oskarżycielska powieść straciła swoją rację bytu, stając się zaledwie inspiracją programu rozrywkowego? Nie. Bo ukazuje świat, który zawsze może powrócić. Świat pustych sklepów, permanentnej wojny, jednej wiary. Klaustrofobiczny świat Wielkiego Brata, w którym każda sekunda ludzkiego życia znajduje się pod kontrolą, a dominującym uczuciem jest strach. Świat, w którym ludzie czują się bezradni i samotni, miłość uchodzi za zbrodnię, a takie pojęcie jak "wolność" i "sprawiedliwość" nie istnieją. Na kuli ziemskiej są miejsca, gdzie ten świat wciąż trwa. I zawsze znajdą się cudotwórcy gotowi obiecywać stworzenie nowego, który od wizji Orwella dzieli tylko krok.

- Umberto Eco, Imię róży

Listopad 1327 roku. Do znamienitego opactwa benedyktynów w północnych Włoszech przybywa uczony franciszkanin, Wilhelm z Baskerville, któremu towarzyszy uczeń i sekretarz, nowicjusz Adso z Melku. W klasztorze panuje ponury nastrój. Opat zwraca się do Wilhelma z prośbą o pomoc w rozwikłaniu zagadki tajemniczej śmierci jednego z mnichów. Sprawa jest nagła, gdyż za kilka dni w opactwie ma się odbyć ważna debata teologiczna, w której wezmą udział dostojnicy kościoła, z wielkim inkwizytorem Bernardem Gui na czele. Tymczasem dochodzi do kolejnych morderstw. Przenikliwy Anglik orientuje się, że wyjawienie mrocznego sekretu należy szukać w klasztornej bibliotece. Bogaty księgozbiór, w którym nie brak dzieł uważanych za niebezpieczne, mieści się w salach tworzących labirynt. Intruz może tam łatwo zabłądzić, a nawet - jak krzyżacy - postradać zmysły.

- Kurt Vonnegut, Rzeźnia numer pięć

W zamyśle autora miała to być jego pierwsza książka. A jednak Vonnegut potrzebował dystansu lat, a także doświadczenia wynikającego z publikacji czterech wcześniejszych powieści, by wreszcie przelać na papier swe doświadczenia z czasów, kiedy jako jeńiec wojenny był świadkiem bombardowania Drezna. W rezultacie powstała książka uchodząca za jedną z najwybitniejszych amerykańskich powieści antywojennych; książka o pisarzu, który nie potrafi wymazać z pamięci wspomnień z czasów wojny, chociaż z racji swego zawodu od lat zajmuje się tworzeniem fikcji; książka silnie autobiograficzna, miesząca dokument z science fiction, pełna trupów i gwałtu, oskarżeń i egzorcyzmów, panicznego strachu i miłości; wreszcie - mówił słowami autora - książka krótka i popaprana, bo o masakrze nie sposób powiedzieć nic inteligentnego.

- G. G. Marquez, Sto lat samotności

Miała to być pierwsza powieść Gabriela Garcii Marqueza. Dzięki swym dziadkom znał od dziecka historię Macondo i dzieje rodziny Buendia, przeładowanej fatum kazirodstwa.

Świat, w którym rzeczy nadzwyczajne miały wymiar szarej codzienności, zwyczajność zaś przyjmowana była jak zjawisko nadprzyrodzone, świat bez czasu, gdzie wiele rzeczy nie miało jeszcze nazw, był też jego światem.

Potrzebował aż dwudziestu lat, by wreszcie spisać te rodzinne opowieści z całym dobrodziejstwem i przekleństwem odniesień biblijnych, literackich, politycznych; uświadomił nam, że plemiona skazane na sto lat samotności nie mają już drugiej szansy na ziemi.

- Jaroslav Hasek, Losy dobrego człowieka Szwejka czasu wojny światowej

Główny bohater, Józef Szwejk, zajmujący się pokątnym handlem psami w Pradze, trafia do wojska. Ukrywa się za

maskę dobrodusznego idioty, wyszydza absurdy wojenno-biurokratycznej maszyny, dzięki czemu w czasie licznych przygód, czy to na służbie u kapelana Katza, porucznika Lukasa, czy w areszcie, w szpitalu, w drodze na front, udaje mu się zachować godność, wewnętrzną wolność i człowieczeństwo.

- Stephen King, To

Derry w stanie Maine, miejsce ledwie widoczne na mapie. Dochodzi tu do wyjątkowej eskalacji zbrodni, okrutnych morderstw, gwałtów i tajemniczych wypadków. W kanałach miasteczka zalęgło się To. Bliżej nieokreślone, przybiera najróżniejsze postaci - klauna, ogromnego ptaszyska, gósu w rurach. Poluje na dzieci. Tylko dzieci potrafią To dostrzec. I dlatego właśnie one stają do walki z potworem. Mija dwadzieścia kilka lat i To powraca. Dzieci są już dorosłymi, ale muszą odnaleźć w sobie dziecięcą wiarę, lojalność i odwagę, by skutecznie stawiać mu czoła.

- Mark Twain, Przygody Tomka Sawyera

Bohaterem tej pełnej humoru powieści jest Tomek Sawyer, sierota, którego wychowuje, a raczej próbuje wychować, ciotka Polly. Niesfornemu chłopcu bardzo imponuje wódczowski tryb życia Hucka Finna, starszego kolegi. Do grona przyjaciół Tomka należą również Becky, szkolna koleżanka i zarazem ukochana chłopca. Dzieci zwykle razem spędzają czas. Pewnej nocy na cmentarzu Huck i Tomek przypadkowo stają się świadkami morderstwa. Tytułowy urwis ujawnia prawdziwego winowajcę i staje się bohaterem całego miasteczka. Jednak na tym opowieść się nie kończy, gdyż zabójca ucieka z sali sądowej. Myśli o ponownym spotkaniu z bandytą napawa chłopca strachem...

- Henryk Sienkiewicz, Trylogia

Ogniem i mieczem, pierwsza z powieści tworzących Trylogię, przedstawia dzieje Polski w dobie powstania Chmielnickiego (1648-1654). Pisarz, starając się wzbudzić w czytelnikach patriotyczne uczucia, nadał prozie cechy rycerskiego eposu, wprowadził bohaterów reprezentujących dobre i złe postawy. Zbuntowani Kozacy pod wodzą Chmielnickiego zostali przedstawieni jako ładni krwi barbarzyńcy, a Polacy jako prawdziwi i odważni obrońcy ojczyzny. W czarno-białym schemacie zostali wpisani także (wbrew prawdzie historycznej) przywódcy walczących stron. Głównym wątkiem spajającym fabułę pierwszej części Trylogii uczynił pisarz burzliwe dzieje miłośnika rycerza bez skazy - Jana Skrzetuskiego i urodziwej szlachcianki - Heleny Kurcewiczówny, którzy rozdzieleni przez wrogów i przeciwności losu, przeżywały liczne perypetie.

- Aleksander Dumas, Trzej muszkietierowie

Znana i uwielbiana od pokoleń powieść przygodowa, której bohaterami są Atos, Portos i Aramis - trzej muszkietierowie Jego Królewskiej Mości Ludwika XIII, króla Francji - oraz ich młody przyjaciel d'Artagnan. Czytelnik z zapartym tchem śledzi dzieje ich konfliktów z poplecznikami kardynała Richelieu.

- James Joyce, Ulisses

Arcydzieło literatury światowej. Autor stara się ukazać bohaterów powieści poprzez analizę ich psychiki, procesu myślowego. Zrezygnował z typowego, konwencjonalnego komentarza na rzecz "bezpśredniej obserwacji umysłu". Dla Jamesa Joyce'a człowiek jest równoznaczny z całym ludzkością, stara się go ukazać takim, jaki by, jest i będzie.

- Hermann Hasse, Wilk stepowy

Najsławniejsza powieść Hermanna Hessego wyrasta z atmosfery lat dwudziestych, z kryzysu wartości, jaki dotknął Europę między dwiema wojnami, a także z ówczesnej fascynacji psychoanalizą i jazzem. Dzięki jednak Wilk stepowy nie stracił na aktualności; czytelnicy renesansu tej książki rozpoczęli się w latach sześćdziesiątych, kiedy to w Stanach Zjednoczonych zafascynowała pokolenie późniejszych hippiesów i stała się wielkim bestsellerem. Zapis przeżył osamotnionego artysty, Harry'ego Hallera, frapuje obrazem natury ludzkiej, wizjami obecnych w każdym z nas skrajności i sprzeczności - a także narracją, która balansuje na granicy rzeczywistości i narkotycznej wizji.

- J. R. R. Tolkien, Władca pierścieni

Uniwersalna opowieść o walce ze złem, osadzona w realiach całkowicie wykreowanego, ale jakże bogato i szczegółowo opisanego świata, która znalazła drogę do serc czytelników na całym świecie, również w Polsce.

- Lew Tołstoj, Wojna i pokój

Jedno z największych arcydzieł literatury światowej, wielowątkowa epopeja z czasów wojen napoleońskich. Łączy elementy powieściopisarstwa historycznego, społeczno-obyczajowego, psychologicznego, daje bogaty obraz rosyjskiego życia za czasów cara Aleksandra I. Opisuje wielkie bitwy, oficerskie hulanki, pojedynki, polowania, bale, arystokratyczne salony i prowincję, narodziny i śmierć, miłość i zdradę, szczęście i nieszczęście, zdeterminowane przez fatalizm historii.

- Sun Tzu, Sztuka wojny

Zawarta w tej książce wiedza nie wymaga naukowego przygotowania i jest przystępna dla każdego czytelnika. Słowa chińskich mędrców opatrzone zostały komentarzami zawierającymi wyjaśnienia trudniejszych fragmentów, opisami kontekstu sytuacyjnego i propozycjami zastosowania ich interpretacji w sytuacjach życia codziennego.

O skuteczności ponadczasowych chińskich nauk wiedzą azjatyccy politycy, biznesmeni i wojskowi od dwu i pół tysiąca lat. W XX wieku, po przegranej wojnie w Wietnamie, przekonali się o niej również Stany Zjednoczone, gdzie od kilkudziesięciu lat wykształca się wiedza Sun Tzu i Sun Pina na uczelniach wojskowych.

- Fiodor Dostojewski, Zbrodnia i kara

Dramat ubogiego studenta Rodiona Raskolnikowa, który postanowił zamordować starą lichwiarkę, aby udowodnić swoją wielkość, od lat fascynuje czytelników. Być może dlatego, że ten wstrząsający moralitet o upadku i odkupieniu jest zarazem pasjonującym powieścią sensacyjną. Dostojewski z ogromną przenikliwością przedstawia psychikę drobniawo planującego zabójstwo maniaka, jak również pozornie nieporadnego, a w rzeczywistości diabolicznie inteligentnego policjanta. Zbrodnia i kara odsłania świat między, gdzieś, pomiędzy, w którym jedyną szansą na zbawienie jest miłość, bezwarunkowa, wszechogarniająca i wytrwała.

- Leopold Tyrmand, Z3y

Tyturowy Z3y to samotny romantyczny bohater, walczący w obronie pokrzywdzonych przeciw kryminalnemu półświatkowi powstającego z ruin miasta.

Utwór napisany żywo i z temperamentem, entuzjastycznie przyjęty przez czytelników w 1955 roku - nadal wciąż fascynuje, bo to wszystko - jak pisał o Z3ym Witold Gombrowicz - Iłni, tryska, brzmi, śpiewa...

- Howard Phillips Lovecraft, Zew Cthulhu

Narratorem jest uczonek, który studiuje dokumenty pozostawione przez "jego wujeczno dziadka, George'a Gammela Angella, emerytowanego profesora języków semickich w Brown University, Providence, Rhode Island". W skrzynce badacz znalazł dziwne paskorzębne w glinie, bezładne zapiski i jakieś wycinki z gazet. Wszelkie zapiski dotyczą tajemniczego kultu Cthulhu. Wraz z uczniem czytelnik wciąż jest w wir wydarzeń z przeszłości kierujących do mrocznej tajemnicy...

- Philip Kindred Dick, Ubik

Wewnątrz świata rażącego obłędem, w którym konwulsjom podlega nawet chronologia i zachowanie tylko ludzie. Dick poddaje ich więc cięgnięciu przeraźliwej próby i w jego fantastycznym eksperymencie niefantastyczna pozostaje tylko psychologia bohaterów. Walczą oni do końca, stoicko i zjadale, z nacierającym zewsząd chaosem, którego źródła są w rzeczywistości niedocieczone... Osobliwość Dickowych światów biorą się z wrażeń, które dogłębnie rozszczępieniu i powieleniu ulega w nich - jawa... Końcowy efekt jest zawsze taki sam: rozróżnienie między jawą a zwidem okazuje się niemożliwością. Strona techniczna tego zjawiska jest niezbyt istotna... Rzecz w tym, że świat, wyposażony w instrument rozszczępienia jawy na jej nierozróżnialne podobizny, stwarza praktyczne dylematy, znane tylko teoretycznym spekulacjom filozofii. Jest to świat, w którym filozofia schodzi niejako na ulicę.

- Steven Erikson, Bramy domu umarłych (opowieść z Malazańskiej Księgi Poległych)

Osłabione konfliktem w Darudżystanie, Imperium Malazańskie stoi o krok od wojny domowej. Na łwiętej Pustyni Raraku, jasnowidza sha'ik zbiera olbrzymią armię, która weźmie udział w Tornadzie Apokalipsy - od dawna przepowiadany powstaniu przeciwko...

Jednak to nie żonierze Apokalipsy stanowią największe zagrożenie dla śmiertelnych. Ze wszystkich stron świata do Imperium przybywają jednopochwyceni i d'iversi, poszukujący Legendarnej Księgi Dżoni, prowadzącej do ascendencji. Już wkrótce może dojść do konfliktu zmiennokształtnych z bogami...

- Lao Tsy, Droga

Jest to tekst źródłowego filozoficznego taoizmu, dokumentujący jego stan pierwotny, zanim jeszcze gębokie taoistyczne przesłanie zmieniono w religijny teatr dla mas...

- Karen Blixen, Pożegnanie z Afryką

Karen Blixen spędziła w Kenii siedemnaście lat (1914-1931), prowadziła tam plantację kawy. Pożegnanie z Afryką,

powieść autobiograficzna, to zdaniem krytyki jedna z najcenniejszych księzek o Afryce, z ogromnym wyczuciem wydobywająca różnice między kulturą a naturą, obalająca obiegowe opinie i mity o prymitywizmie mieszkańców Czarnego Lądu. Duńska baronowa, "siostra Szeherazady"- jak zwykła o sobie mawia, nie znalazła jednak należnego jej miejsca ani w literaturze duńskiej, ani angielskiej, ani amerykańskiej...

- Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii*

Księżka jest o pięknej uroku i niezwykłych tajemnic krainie, którą czwórka młodych ludzi próbuje uratować przed siłami wadliwych.

Eustachy i Julia obdarzeni przez Aslana misją odnalezienia zaginionego królewicza Narnii, wędrują w towarzystwie dzielnego Bótosmęka przez budzące zdumienie i grozę krainy, odkrywając, że przeciwstawienie się znużeniu daje zadziwiająco siłę do walki z nim.

- Arthur C. Clarke, 2001. *Odyseja kosmiczna*

Przełom XX i XXI. Prowadzone na Księżycu wykopiska ujawniają istnienie tajemniczego monolitu emitującego sygnał w kierunku Jowisza. Ekspedycja wysłana do zbadania tej największej planety Układu Słonecznego kończy się tragicznie - wszyscy, za wyjątkiem jednego, członkowie załogi giną.

David Bowman, ocalały astronauta, wyrusza na spotkanie krążącego po orbicie Jowisza ogromnego monolitu, przypominającego obiekt znaleziony na Księżycu...

- Sándor Márai, *Bar*

Ta niewielka powieść w swej zewnętrznej warstwie mówi o męskiej przyjaźni, zaburzonej przez miłosny trójkąt, przede wszystkim jednak jest refleksją nad potrzebą poznania prawdy, ale także nad niemożnością dotarcia do sedna minionych zdarzeń. Choć bohaterowie są już starzy, na przeszłość cięgle kładzie się cień niepewności - i to napięcie udziela się również czytelnikowi, który do końca nie otrzymuje prostych odpowiedzi.

- Marcel Proust, *W poszukiwaniu straconego czasu*

Gdy tylko dźwięk jakiegoś zaszyszany dawniej lub zapach kiedyś odczuwany przypominają się naszej pamięci i zaczynają istnieć zarazem w teraźniejszości i w przyszłości, wówczas trwa i zwykle ukryta istota rzeczy natychmiast zostaje wyzwolona i nasze prawdziwe ja budzi się i ożywa w owej chwili.

{moscomment}